2026-10-07 Dnr: FGN 2026/0609-2

Utbildningsdepartementet

VARBERGS KOMMUN

Förskole- och grundskoleförvaltningen

Yttrande över remiss av promemorian Spetsutbildning i musik i grundskolan – en försöksverksamhet

Varbergs kommun har getts tillfälle att yttra sig över promemorian *Spetsutbildning i musik i grundskolan – en försöksverksamhet* (Ds 2026:13*)*. Varbergs kommun instämmer i behovet av att stärka den instrumentella kompetensen bland unga musiker i Sverige för att i förlängningen öka konkurrenskraften i yrkesutövandet. Möjligheten att stimulera unga musiktalanger är i grunden värdefull. Det finns dock flera utmaningar med den föreslagna försöksverksamheten med spetsutbildning i musik med start i årskurs 1 och 5 i den obligatoriska grundskolan. Förslaget väcker frågor gällande likvärdighet, pedagogisk kompetens, elevernas psykosociala arbetsmiljö samt valmöjligheter.

Likvärdighet och socioekonomiska förutsättningar

Promemorian föreslår försöksverksamhet begränsad till 15 skolor i landet. Ett syfte är att elever oavsett socioekonomisk bakgrund ska ges möjlighet att utveckla sin musikaliska kompetens. Praktisk erfarenhet visar dock att få elever med svaga socioekonomiska förutsättningar har inlett musikalisk utbildning före sju års ålder. Det finns därmed en påtaglig risk att den föreslagna utbildningen i huvudsak kommer att sökas av elever vars vårdnadshavare redan har starka och etablerade kulturella och socioekonomiska förutsättningar.

En begränsning till 15 enheter innebär även att det geografiska urvalet minskas, sannolikt till regioner med närhet till andra musikaliska institutioner, vilket påverkar tillgängligheten för elever i övriga landet. Promemorian föreslår att fjärrundervisning ska kunna tillämpas från årskurs 5 för att öka den geografiska tillgängligheten. Möjligheten att använda fjärrundervisning vid den individuella instrumentalundervisningen i årskurs 5–10 underlättar tillgången till specialistkompetens för elever oavsett skolans geografiska läge. Det bör dock uppmärksammas att moment inom musikutbildning kan vara svåra att undervisa via fjärrundervisning med god kvalitet.

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON	ORGANISATIONSNUMMER	E-POSTADRESS
Varbergs kommun	Östra långgatan 45	0340-880 00	212000-1249	fgn@varberg.se
		TELEFAX		WEBBPLATS
432 80 Varberg	432 80 Varberg			www.varberg.se

Sammantaget riskerar detta att motverka den obligatoriska grundskolans uppdrag att erbjuda en likvärdig utbildning oavsett geografisk hemvist.

Krav på lärarlegitimation och pedagogisk kompetens

Förslaget innebär att yrkesverksamma musiker ska kunna tillsvidareanställas utan krav på lärarlegitimation. Detta är ett undantag från gällande skollagstiftning och förändrar framskrivna krav på pedagogisk kompetens i grundskolan. I förslaget prioriteras ämnesspecifik och konstnärlig kompetens över formell pedagogisk behörighet. Förslaget innebär att eleverna ska läsa ett nytt ämne, musik spets, i stället för nuvarande musikämne. Även om det ska krävas lämplighet att bedriva undervisning och hög konstnärlig skicklighet, ska ämnet undervisas av obehöriga lärare som inte har formell kompetens i didaktik, bedömning och betygsättning. Detta riskerar likvärdighet i bedömning och betygsättning utifrån styrdokumentens krav. Under försöksverksamheten på de 15 skolorna finns det stor risk att de obehöriga lärarna gör olika bedömningar på elevernas kunskaper då de inte i särskilt stor utsträckning har kollegor att jämföra bedömningar och betygsättning med.

Detta kommer att innebära administrativa och organisatoriska utmaningar för rektor på de skolor som startar försöksverksamheten. En ny personalgrupp utan formell pedagogisk utbildning ska integreras i verksamheten och ansvara för elevers lärande och utveckling. Detta kommer att kräva omfattande insatser för kompetensutveckling, inte minst gällande didaktik, bedömning och betygssättning, vilket åligger rektor och huvudman att organisera för.

Elevernas arbetsmiljö och psykiska hälsa

Utbildningen föreslås ha en yrkesförberedande karaktär med en utökad timplan, teoretiska inslag och en-till-en-undervisning. Argumentationen för en tidig start som att börja spetsutbildningen redan i årskurs 1 fokuserar på motorisk och kognitiv utveckling. Det bör dock utredas vidare huruvida denna specialisering i stället kan förläggas till gymnasiet och hur den kommunala kulturskolan kan möta behovet för utökad tid och tidig start under elevernas grundskoletid. Om elever ställs inför yrkesval eller spetsutbildningar redan under låg- och mellanstadiet, måste studie- och yrkesvägledare samt arbetslivet ge dem förutsättningar att utforska även andra möjligheter, i enlighet med skollagen.

Den föreslagna utökningen till 240 skoldagar per år, jämfört med grundskolans 178 dagar, innebär en betydande ökning av undervisningstiden. Med schemalagda övningar och konserter utöver ordinarie skoltid ökar belastningen på eleverna. Denna

prestationsinriktade struktur ställer höga krav på rektor och elevhälsan (EHT) i arbetet med att säkerställa elevernas välmående och förebygga psykisk ohälsa.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis ser Varbergs kommun att förslaget innebär utmaningar rörande likvärdighet, kvalitet och arbetsmiljö i den obligatoriska grundskolan. Även om en spetsutbildning sannolikt skulle vara gynnsam för den enskilda eleven, finns det anledning att ifrågasätta prioriteringen ur ett bredare samhälls- och resursperspektiv. Frågan måste ställas var samhällets och skolans gemensamma resurser gör störst nytta för flest elever. Som ett alternativ till spetsutbildning i grundskolan rekommenderas därför en resursförstärkning av den befintliga kommunala kulturskolan. Genom ett utökat samarbete mellan kulturskolorna och landets musikhögskolor kan bredd och fördjupning erbjudas på ett mer likvärdigt och resurseffektivt sätt för elever över hela landet.

Varbergs kommun
Förskole- och grundskolenämnden